

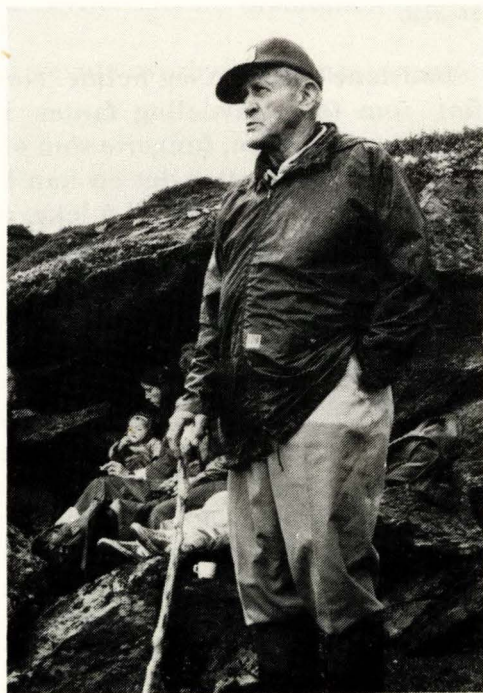
Røstvangen

Spredte minner fra årene 1909–1921

Av John Aas

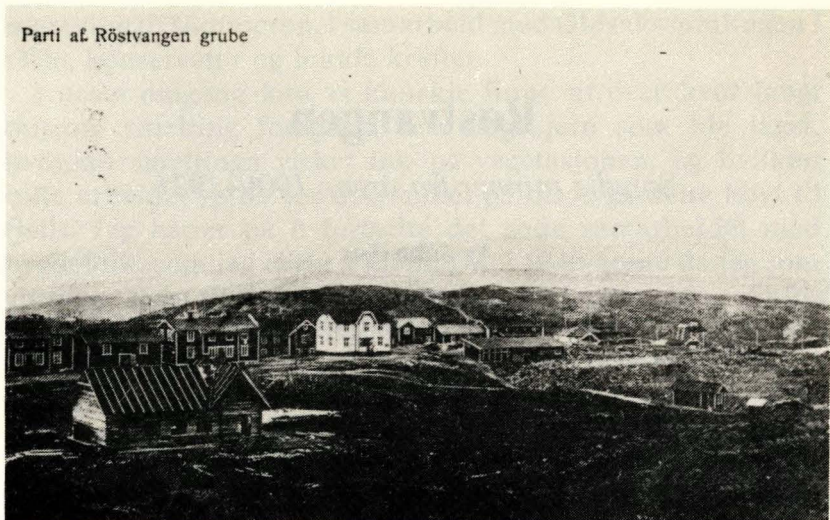
Da vi sto ved siden av innslagsstollen for gruben på Røstvangen og så ut over de gamle rester av grunnmurer for de hus som en gang sto i «Øvrebyen» og «Nedrebyen», dukket mange minner frem i erindringen.

Der ute på bergryggen bodde vår familie i 2 små rom. Og der ble mine 2 yngre brødre, Olav og Ingmar født, hv. den 25/4-1915 og 14/3-1917.

John Aas, Klæbu, under utflukt til Røstvangen 1983, peker på tomta etter huset der han bodde.

Parti af Røstvangen grube

Røstvangen grube, 1913-14 t.v. boligbrakke, hvitt hus i midten er kontorbrakka.

Fødslene gikk for seg heime. Noen sjukestue eller noe så fint som fødselsavdeling fantes ikke i grubesamfunnet. Ingeborg Jakobsen, fungerte som «løsmor». Og alt gikk uten komplikasjoner, etter det en kan huske. Vi barna ble bare sendt ut til naboer eller til å leke, mens fødsel sto på.

Folkets Hus sto ca. 50 m fra nærmeste barakke. En 1. mai-fering gikk for seg i full snøstorm. Hornmusikken stilte opp i gangen og spilte for at festfolket skulle finne fram til festlokalet.

Restauranten i Folkets Hus fungerte også som skolelokale for de to folkeskoleklassene ved gruben. Der fikk mange med meg sin første «utdannelse». På grunn av en lite attraktiv arbeidsplass og delvis lærernød, var det ofte skifte av lærer. Over restauranten var det 2 kvistrom som tildels ble benyttet til «leilighet» for lærerne.

I fjellsia ovenfor grubebyen hadde man om vinteren forholdsvis gode skibakker, og hopprenn ble arrangert både for voksne og barn. Premiene var alltid av sølvtøy, og alle barn som deltok i konkurransene ble premiært.

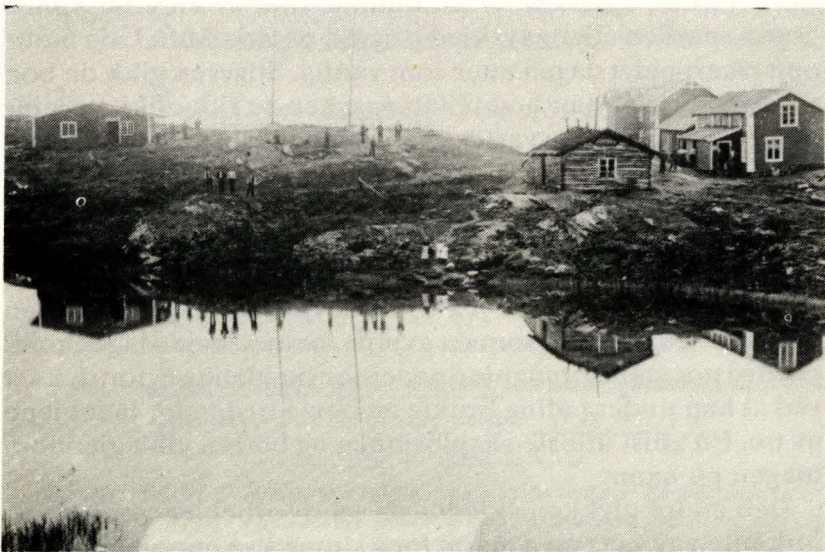

Jeg husker at jeg ofte i finnsko (sko av reinskinn), på bjørkeski med tårem av lær og grislærremmer pluss en kraftig børkestav med kringle og pigg av jern rente ut over fjellsia så snøspruten sto etter meg.

Innslaget til gruben hadde et stort overbygg av tre. Dette inneholdt bl.a. skeidehus for opplasting av malm som sendtes videre med taubanen, verksted og senere luftkompressehus etter at bormaskiner ble tatt i bruk.

På dette verkstedet arbeidet diamantborrer Gustav A. Janson opprinnelig fra Falun i Sverige, da han monterte diamanter i borrekroner til grunnundersøkelsene etter malmforekomster. En gang under boring falt en diamant ut av en krone. Janson spekulerte på hvordan han skulle få tak i diamanten igjen, langt nede i fjellet. Han laget så ei plate eller spejll på innsia av borrekroner og senket denne på borrarørene ned i borrehullet. Deretter pumpet han vann på utsia av borrarøret ned i hullet og skyllet således diamanten opp på spejlet og fikk den opp.

I stollen innenfor foran nevnte overbygg var maskinen for

Røstvangen gruve før 1912, boligbrakkene t.h.

slepheisen plassert. Denne heisen trakk malmvaggene opp slepsynken som hadde stigning/fall på ca. 1:5, fra den djupere del av gruben.

Straks ovenfor grubeinnslaget var det ei lita smie for kvessing av handborr, og litt overfor denne igjen ei stor brovekt av tre hvor hestelass med malm ble veigd. Denne malmen ble kjørt med hest av bønder fra Kvikne og Tynset o.a. fra gruben på Finnhaugen før taugbane derfra ble bygd.

ARBEIDSLEDERE OG ARBEIDERE

Forholdet mellom direktør Dahlberg, kontorpersonal, stigere og arbeidere var bare godt å si om. Som eksempel kan nevnes at fru Dahlberg gjerne ville gå på Folkets Hus når det var fest der. Men hun var redd for at arbeiderne var for sjenerte til å by henne opp til dans. Hun kledde seg så alminnelig som mulig for at hun ikke skulle se for fin ut.

Arbeidskonflikter av betydning forekom ikke. Administrasjon og arbeidere kom alltid fram til tilfredsstillende overenskomster. Et eks.: En nærmest smårar kar fra Tydal, Lars Aasdal, også kalt Omframtlars, fikk av en eller annen grunn sparken eller «avskjed på grått papir». Men Lars møtte opp på arbeidet dagen etter som vanlig. Stigeren gikk da bort til ham og sa at han hadde fått sparken og ikke fikk arbeide mer på gruben. Lars svarte: «Å bætter det. E hi arbet så mye for betaling at e arbe om e it fe nå betaling å». Lars ble på gruben i arbeidet og fikk sin lønning som de andre.

ARBEIDSULYKKER

I tia 1913-1917 minnes jeg 3 dødsulykker på gruben. Den første var en ungdom som en av sine første arbeidsdager holdt på med noe steinsprengning nedenfor skeidehuset, forulykket ved at han under lading brukte en borr i steden for ladekjepp av tre. En gnist utløste eksplosjonen og borren gikk gjennom magen på ham.

Den andre ulykken skjedde da en ny arbeider satte seg på forkanten av vagg med malm for å slippe å gå opp slepsynken. Da vaggan skulle passere en port, bøyde han seg ikke nok slik

Den 17de R G Mai 1908

feires ved Ruskvangen Gruber med en tilstelning ved gruben, hvortil grubepersonalet og alle kvikneskøginger er velkomne.

Program:

- Kl. 1 om Præmieskydning, hvortil geværer og ammunition stilles til rådighed af festarrangørerne;
- " 3⁴⁵ " Samling for fotografering i stor gruppe;
- " 4 " Salut for dagen, 13 skud. Efter saluten opmøde paa forsamlingsalen, hvor "ordet er frit". Servering af toddy, cigarrer, og sekkolade med kager. Derefter: Præmieleger ude, saasom klating, kappspringning, pølsepisning og ballancegang. Efter legene attes: Samling paa salen, hvor præmiendeling, servering og danse.

NB! HVIS VEIRET HINDRER PRÆMIESKYDNINGEN OG FOTOGRAFERINGEN, FORETAGES DISSE FØRSTE SØNDAG MED HELDIGT VEIR.

at den tversoverliggende trebjelke tørnet mot hans skuldre og knuste ryggen.

Den tredje ulykken skjedde på forsommeren i 1917. Et arbeidslag som besto av Oskar Brekke, Olaus Olsen og min far, Ingebrigt Aas. Inne i gruben hadde de nettopp skutt ei salve etter boringen. Oskar Brekke og far gikk så inn på stuffen for å se resultatet av spregningen. Olaus Olsen begynte å samle sammen brukte borrh. Far så en stein oppe i hengen som så laus ut. Han ba Brekke ta begge karbidlampene og lyse mens han undersøkte steinen med et renskingsspett. Da han for å høre om steinen var «bonk» (laus) kakket på den, raste hengen ut, gikk over far og begrov Brekke fullstendig. Olsen løp straks bort til raset. Far satt fast med ene hælen i ei steinblokk. Ellers var han laus, men noe skadd i ene kneet, antagelig etter et slag av renskingsspettet. Han blødde også litt i hodet etter støt mot stollsia. Olsen skynte seg så ut av gruben for å hente hjelp til de to i svarte mørket langt inne i fjellet.

- Jeg var den dag alene heime og var gått for å møte far da han skulle komme fra arbeidet. Jeg så arbeiderne gå frem og tilbake og snakke lavmelt. Senere forsto jeg at det sikkert var for ikke å skremme meg. Omsider kom man kjørende ut med en vagg med min far i sittende stilling. Han sa at det var bra med ham, men verre med Brekke.

Oskar Brekke døde momentant under steinmassene, og er begravet ved Tynset kirke.

Den dagen begravelsen fant sted, ble det tøvær med kraftig regn og vind, slik at elver og bekker flommet opp og blokkerte veiene mange steder. De som var med i begravelsen fra Røstvangen fikk problemer med å komme tilbake fra Tynset.

Etter denne ulykken arbeidet Olaus Olsen aldri mere i grube eller tunneller.